

בריאת העולם במשנת הרמב"ם: ביבליוגרפיה / Creation in Maimonides — Bibliography

Author(s): ישראל יעקב דינסטאג and Jacob I. Dienstag

Source: *Daat: A Journal of Jewish Philosophy & Kabbalah* / דעת: כתב-עת לפילוסופיה וקבלה, No. 32/33 (תשנ"ד), pp. 247-267

Published by: Bar Ilan University Press

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/24216349>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

JSTOR

Bar Ilan University Press is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Daat: A Journal of Jewish Philosophy & Kabbalah* / דעת: כתב-עת לפילוסופיה יהודית וקבלה

ישראל יעקב דינסטאג

בריאית העולם במשנת הרמב"ם ביבליוגרפיה

מחקרו הראשון של פרופ' אברהם נוריאל ז"ל במחשבת הרמב"ם דן בנושא הבריאה ("חידוש העולם או קדמותו על פי הרמב"ם", תרביץ, לג, תשכ"ד). רשימה זו מוקדשת, איפוא, לזכרו.

- 1 אבן שמואל, יהודה (1889–1976)
טענתו העיקרית של הרמב"ם נגד אריסטו. סיני, ספר היוכל, ירושלים תשי"ח, עמ' קכו–קמ.
- על מורה נבוכים, חלק ב פרק יז, בלית תרגום עברי חדש משלו, הדן על בעיית הבריאה וקדמות העולם. השהו מבואו למורה נבוכים, חלק ב, כרך א, ירושלים מוסד הרב קוק, תשי"ט, עמ' קיד–קכו.
- 2 אבן שמואל, יהודה (1889–1976)
מפרקי הבקורת של הרמב"ם על אריסטו, דבר, כ בטבת תשט"ו, עמ' 5.
על בריאת העולם או קדמותו (ע"פ מורה נבוכים, ב כג).
- 3 אבן שמואל, יהודה (1889–1976)
יחסו של הרמב"ם אל האריסטוטליות וטענותיו נגדה. במבואו למורה הנבוכים, חלק ב, כרך א, ירושלים, מוסד הרב קוק, תשי"ט, עמ' קז–קכו.
- טענת הרמב"ם נגד שיטת אריסטו בקדמות העולם, שלילת השערותיו בחכמת התכונה ובקוסמוגוניה וסתירת תורת הגלגלים שלו.
- 4 אדר, צבי (1917–1991)
משנת הרמב"ם, ליקט וביאר... תל-אביב, תשי"ז.
עמ' 93–102: בריאת העולם וקיומו.
מבחר כתבי הרמב"ם.
- 5 אורבך, שמחה בונם (1913–1971)
רבינו משה בן מימון (הרמב"ם): מורה נבוכים. בספרו עמודי המחשבה הישראלית. ירושלים, ההסתדרות הציונית, תשט"ו, עמ' 271–444.
עמ' 357–367: קדמות העולם או בריאה; הכרח טבעי או תכניתיות יצרת.

- 6 אפטוביטער, אביגדור (1871–1942)
חקר אגדה. בצרון, שנה ר' חוב' ב' (חשון תש"ה), 105–112; חוב' ג' (כסלו תש"ה),
195–203. בקורת קשה על דברי הרמב"ם במורה נבוכים (חלק ב' פרק כו) על אודות
מאמרו של רבי אליעזר הגדול: "שמים מאיזה מקום נבראו?" עיין נגדו: ש"צ זצ"ר,
"פרקי זהר", ספר השנה ליהודי אמריקה, ח-ט (תש"ז), 319–320, 327.
על חומר קדמון ובריאת העולם.
- 7 אריאלי, נחום (1930–)
משנתו הפילוסופית של ר' שמעון בן צמח דוראן, הרשב"ץ. חיבור לשם קבלת תואר
דוקטור לפילוסופיה, האוניברסיטה העברית, תשל"ז.
עמ' 61–150: הבריאה.
- 8 בן-שלמה, יוסף (1930–)
מורה נבוכים. ליקט, פירש וצירף מבוא... ירושלים, מוסד ביאליק/ספריית 'דורות',
תשכ"ח.
עמ' 7–32: מבוא.
- השפעות קודמיו (עמ' 10–13); בעית התארים (16–19); שיטת 'המדברים' (19–21);
התכלית העליונה (23–24); חידוש העולם (25–27); בעיית ההשגחה (27–28); טעמי
המצוות (28–30).
- 9 בקר, יעקב (1902–1966)
משנתו הפילוסופית של רבנו משה בן מימון (רמב"ם). מבחר מקורות. תל-אביב,
שמעוני, תשט"ז.
עמ' 36–37: שלוש דעות בקדמות העולם או חידושו.
- עמ' 37–39: אריסטו לא הוכיח את קדמות העולם.
- עמ' 39–41: בריאת העולם יש מאין.
- 10 ברגמן, שמואל הוגו (1883–1975)
על בריאת העולם. מחניים, פד (ערב ראש השנה תשכ"ד), 22–25.
שאלת בריאת העולם כשאלת תורת ההגיון אצל הרמב"ם, הרמן כהן וקאנט.
- 11 ברמן, אליעזר זאב (1929–1988)
אבן באג'ה והרמב"ם פרק בתולדות הפילוסופיה המדינית, חבור לשם קבלת התאר
דוקטור לפילוסופיה. הוגש לאוניברסיטה העברית, 1959.
עמ' 134–185: מיתוס מדיני וקנאות דתית חברתית.
- סכום אנגלי, עמ' xvi–xxix.
- 12 גוטליב, אפרים (1921–1973)
מחקרים בספרות הקבלה. תל-אביב, אוניברסיטת תל-אביב, תשל"ו.
- עמ' 271–272: השקפתו של ג'יקטילה בשאלת "יש מאין" משתנית מספר גנת אגוז
לספר שערי צדק. כפי שעולה ממעקב אחר התיחסותו לביקורתו של הרמב"ם על דברי
ר' אליעזר בבראשית רבה (וכן בפרקי דרבי אליעזר, פרק ג).
- 13 גוטמן, יחיאל מיכל הכהן (1872–1942)
סוד הבריאה שקודם ימי בראשית. במחקרו יסודי היהדות בפסקי הרמב"ם.
הסוקר, שנה ג' (תרצ"ו–ת"ש), עמ' 23–51.
- 14 גוטמן, יחיאל מיכאל הכהן (1872–1942)

- עולמות שנבראו קודם ששת ימי בראשית וענין סדר זמנים, הערה על מעשה בראשית להרמב"ם. זאת ליהודה, מוגש ליוכל יהודה ליב לנרא. תל-אביב, תרצ"ז, עמ' 34–43 [= הסוקר, 3, חוב' א-ב (תרצ"ו), 44–51].
- 15 גולדמן, שלמה (1893–1955)
היהודי והעולם. תרגם מאנגלית אברהם רגלסון. תל-אביב, דביר, ת"ש.
עמ' 106–112; 229–232 (הערות): בריאה יש מאין, השגת הרמב"ם על אריסטו בענין בריאה וקדמות העולם.
- 16 גורן, שלמה (1917–)
בריאת העולם ו"ג העיקרים במשנתו של הרמב"ם. מחניים, פד, ערב ראש השנה תשכ"ד, 8–15.
- 17 גינבורג, דב
זמן בריאת העולם בכתבי חכמי ישראל. דעות, מז (תשל"ח), 115–121.
עמ' 117: הרמב"ם לפי מורה נבוכים, חלק ב פרק כה.
- 18 גנוט-דרור, ברכה
מפעלות אלהים מאת דון יצחק אברבנאל. בצירוף מבוא והערות לכל מאמר מאת... ירושלים, ראובן מס, תשמ"ח.
עמ' 5–8: מבוא למאמר הראשון.
עמ' 28–30: מבוא למאמר השני.
עמ' 77–82: מבוא למאמר הרביעי.
עמ' 97–102: מבוא למאמר החמישי.
- 19 דובשני, מנשה (1914–1984)
הרמב"ם — חייו ומשנתו. תל-אביב, דביר, תשט"ו.
עמ' 77–89: בעית חידוש העולם ותכליתו.
- 20 דיבואה, מרסל (1920–) ואביטל וולמן (1950–)
מושג הצורה האריסטוטלי בהסבר הסיבתיות הבוראת על-פי הרמב"ם ועל-פי תומס אקווינאס. מחקרי ירושלים במחשבת ישראל, ז (תשמ"ח), 219–238 (ספר היובל לשלמה פינס, חלק א').
נוסח עברי מספרה של וולמן על תומס ורמב"ם, עמ' 81–103 (בצרפתית).
- 21 דינסטאג, ישראל יעקב
הרמב"ם לאור חכמי הקבלה. בתוך הרמב"ם תורתו ואישיותו. בעריכת שמעון פדרבוש. ניר-יורק, הקונגרס היהודי העולמי, תשט"ז. עמ' 119–120.
ר' מנחם ציוני חיבר ביאור על התורה בשם "ציוני". לצד לספרי הקבלה לא נמנע ר' מנחם ציוני מלשאוב מהמורה נבוכים בהקדמתו לפרשת בראשית בתור חיזוק ואישור לדבריו על אמונת קדמות העולם: "כל אלה שפת החכם הגאון רבי משה ב"ר מימון". אפילו בענין עדין מנקודת ראותם של המקובלים, כמו טעמי המצוות, מצטט הוא את המורה. גם הסברו של הרמב"ם בדבר אתונו של בלעם מובא אצל בעל ה"ציוני".
- 22 הלר-וילנסקי, שרה אורה (1921–)
ר' יצחק עראמה ומשנתו. ירושלים מוסד ביאליק וחברת דביר, תשט"ז.
עמ' 79–120: בריאה ותכונת העולם.

- 23 וולפסון, צבי א' (1974–1887)
אצילות יש מאין אצל קרשקש. ספר אסף, ירושלים, מוסד הרב קוק, תשי"ג, עמ'
230–232, 236: על הרמב"ם. נדפס שוב בספרו
Studies in the History of Philosophy and Religion, vol. 2. Cambridge:
Harvard University Press, 1977, pp. 623–629.
- 24 וולפסון, צבי (1974–1887)
המחשבה היהודית בימי הביניים; מסות ומחקרים, [מאת] צבי ה' וולפסון.
(תרגום מאנגלית: משה מייזלש). ירושלים, מוסד ביאליק, (תשל"ח).
עמ' 235–245: תורת הבריאה האפלטונית האריסטוטלית והסטואית במשנת ריה"ל
והרמב"ם.
עמ' 313–320: אצילות ובריאת יש מאין אצל קרשקש.
- 25 זצר, שמואל צבי (1962–1876)
פרקי זהר. ספר השנה ליהודי אמריקה, ח–ט (תש"ז), 319–320, 327.
נגד אפטוביצר (ראה למעלה מס' 6).
- 26 חיות, ר' צבי הירש (1855–1805)
תפארת למשה. בספרו עטרת צבי. זאלקווא, [ת"ר] 1840; נלוה לספרו תורת נביאים.
ירושלים, הוצאת ספרים "דברי חכמים", תשי"ח [= כל כתיבי מהר"ץ חיות, חלק א']
פרק ד ופרק ו.
- 27 חנוך, חיים
הרמב"ן כחוקר וכמקובל. ירושלים, מכון הרי פישל לדרישת התלמוד ומשפט התורה,
תשל"ח.
עמ' 457–458: נצחיות העולם.
- 28 ליבוכין, ישעיהו (1903–)
אמונתו של הרמב"ם תל-אביב, משרד הבטחון — ההוצאה לאור, (תש"ס).
עמ' 40–43: שאלות ותשובות: מציאות ובריאה. "אלוהי אריסטו ואלוהי האבות".
ליפשיץ, אברהם (1922–)
- 29 לתורת הבריאה של רבי משה בן נחמן. סיני, ק (תשמ"ז), תקכה–תקמא.
- 30 נוראל, אברהם (1992–1931)
חידוש העולם או קדמותו על פי הרמב"ם. תרביץ, לג (תשכ"ד) 372–387; הופיע שוב
בליקוטי "תרביץ" ה: מיקראה בחקר הרמב"ם. ירושלים, מאגנס, תשמ"ה, עמ'
370–392. על סתירות עניניות בין פרקים שונים במורה נבוכים כפי שנותרו בכתבי י'
בקר ("סודו של מורה נבוכים"); "הבעיה המודאלית בפילוסופיה של הרמב"ם" מאת
יוחנן גליקר (עיון, כרך י, חוב' ד, תש"ך); "אבן באג'ה והרמב"ם" מאת א"ז ברמן.
"כיון שאנו עוסקים בבעית חידוש או קדמות נבחר לעקוב אחר שימוש של
הרמב"ם בתואר 'הבורא'... הואיל ובשימוש בתארי השם ודאי הקפיד הרמב"ם, תהיה
זו מלה נאותה לצורך בדיקתנו. ועתה נבדוק את שימושה של מלה זו בכל 'מורה
נבוכים'.
- להפתעתנו נמצא, כי אף על פי שהרמב"ם מזכיר בספרו מאות פעמים את שם
'השם', משתמש הרמב"ם בתואר 'הבורא' רק תשע-עשרה פעמים ואלו מופיעות
בארבעה-עשר פרקים...

אם נבדוק עתה על פי משמעות זו את הופעת התואר 'הבורא' בכל המקומות בו הוא מופיע לא תראה הופעה זו כיוצאת דופן. וכן תהיה היא תואמת לדעה כי משמעות התארים היא יחסית, שהיא רק ביחס אל המקבלים...

אשר לדעתו של הרמב"ם בבעית החידוש נראה כי הופעת התואר 'הבורא' באותם המקומות בהם מובעות דעות שאינן עולות בקנה אחד עם חידוש העולם ולעומת זאת אי הופעתה במקומות בהם מדובר בפרוש על החידוש, מצביע על כך כי הרמב"ם פרש 'בראשית ברא' על צד הקדמות...

נותנה לנו עוד השאלה; אם כן למה הרבה הרמב"ם להביא פרקים העוסקים בחידוש? כאן לא נוכל להתעלם מן העובדה שהרמב"ם עצמו אומר שמבחינה פילוסופית אין הכרעה מוחלטת בענין. ויש לשער שהרמב"ם עצמו הכריע לצד הקדמות רק לאחר התלבטויות רבות ולאחר נסיונות פילוסופיים להוכחת ההפך ומתוך אחריותו, ומעצם היותו מחנך, מציע הוא לפני המעיין את כל הדיון על מנת שיוכל כל אחד להכריע בעצמו בדבר זה" (עמ' 377, 386-387).

עיי' נגדו: ישראל רביצקי, (לקמן מס' 45).

31 סיראט, קולט (1934-)

מכתב על חידוש העולם מאת שמריה בן אליא אקריטי. אשל באר שבע, ב (תש"ם), 199-227.

32 סלונימסקי, חיים זעליג (1810-1904)

תשובה ממין השאלה. הצפירה, 17, גליון 199 (כז אלול תר"ן/1890), 821. תשובה לר' יצחק סובלסקי שבקר אותו אודות מאמר שכתב (בגליון 193) להצדיק דברי הרמב"ם בענין קדמות העולם.

33 עברי, אברהם אריה (1935-)

בריאת העולם לפי הרמב"ם. מחקרי ירושלים במחשבת ישראל, ט (תש"ן) [=ספר היובל לשלמה פינס, חלק ב'], 115-137.

34 עציון (הולצברג), יצחק רפאל הלוי (1885-1981)

השקפותיו של פרופסור ישעיהו ליבוביץ. מבוע, ד' (חורף תשכ"ז), 136-163. האם יהדות האר"י שונה מזו של הרמב"ם? האמונה בבריאת העולם לפי השקפת הרמב"ם.

35 פירון, מרדכי (1921-)

בריאת העולם במחשבת ישראל בימי הביניים. מחניים, פד (ערב ראש השנה תשכ"ד), 78-83.

36 פירון, מרדכי (1921-)

בריאת העולם במחשבת ימי הביניים. מחניים, סה (שבט תשכ"ב),

56-57 [= ערכים ביהדות, תל-אביב, משרד הבטחון, תש"ם, עמ' 93-96].

37 צוריאל, משה

אוצרות הרמב"ם. לקט של מאמרים וקטעי-רעיונות... שבספרי רבנו משה בן מיימון... נלקטו ונסדרו... בני ברק, הוצאת יהדות התורה, תשנ"א. [2], 196 עמ' בסדר אלפביתי. עמ' 99: חידוש העולם.

38 קליין-ברסלבי, שרה

פירוש הרמב"ם לסיפור בריאת העולם. ירושלים, החברה לחקר המקרא בישראל,

תשל"ח. 276 [2] עמ'; מהדורה שניה עם תקונים והוספות. ירושלים, ראובן מס, תשמ"ח/1987, 278, [2] עמ'.

מטרת המחקר לבחון את דרכי הפרשנות המקראית של הרמב"ם והשקפתו על פרשנות חז"ל לספרי התנ"ך. בחלק הראשון, "פרשנות המקרא של הרמב"ם", בודקת המחברת את שיטותיו תוך שימת לב מיוחדת לדיון הסמנטי ולדרשות חז"ל המשתקפות בפירושו. בחלק השני, "הפירוש לסיפור הבריאה", היא סוקרת את יישומן של השיטות בספר בראשית. המחקר מבוסס על עיון מעמיק בכתבי הרמב"ם, תוך ראייה כוללת של היצירה הפילוסופית היהודית והכללית מימי הביניים. חותמים את הספר חמישה מפתחות: עניינים, שמות, שמות בלועזית, ומקורות מספרות חז"ל.

בקורת: א"ל מוצקין, עיון, 29, חוב' 3 (תמוז, תש"ס/יולי 1980), 226–229; נ"ר סרבר, בשדה חמד, 26, חוב' א–ב (תשרי–חשון תשמ"ג), 92–94;

ד' פורת, דבר, ג' כסלו תש"ס, עמ' 19;

י' לוינגר, דעת, חוב' 2–3 (תשל"ח–ט), 261–262;

D. R. Blumenthal, *JQR*, 72 (1982), 223–225;

G. Vajda, *REJ*, 138, no. 3–4 (July-Dec 1978), 405–406.

קליין-ברסלבי, שרה 39

פירוש הרמב"ם לסיפורים על אדם בפרשת בראשית. ירושלים, ראובן מס, תשמ"ז/1986, 342 עמ'.

עמ' 291–324: הפירוש לסיפורים על אדם בפרשת בראשית ושאלת חידוש העולם.

קליין-ברסלבי, שרה 40

מציאות הזמן והימים הראשונים לבריאה בפילוסופיה היהודית של ימי הביניים. תרביץ, מה (תשל"ו), 106–127.

על דברי ר' יהודה ב"ר סימון בבראשית רבה ג ז: "מכאן שהיה סדר זמנים קודם לכן". שנדרשו על בראשית א ד "ויהי ערב ויהי בקר", במורה נבוכים, ח"ב פ"ל.

קליין-ברסלבי, שרה 41

פירוש הרמב"ם לפועל "ברא" ושאלת חידוש העולם. דעת, 16 (תשמ"ו), 39–55.

קליין-ברסלבי, שרה 42

פרק בפרשנות המקרא של הרמב"ם: הפירוש לסיפור היום השני לבריאה. ספר ישעיהו ליבוביץ; קובץ מאמרים על הגותו ולכבודו (בעריכת א' כשר וי' לוינגר). תל-אביב, אוניברסיטת תל-אביב, תשל"ז, עמ' 192–221.

"במאמר זה נרצה להדגים את דרכו הפרשנית של הרמב"ם על-ידי דיון בבעיית פרשנות אחת: הפירוש לסיפור היום השני לבריאה בבראשית א. לדיון זה נקדים סקירה של ההנחות שמניח הרמב"ם בפירוש המקרא. כאן נגביל עצמנו בעיקר לאותן הנחות העומדות ביסוד פירושו לסיפור הבריאה בבראשית א". (עמ' 193).

קרייסל, חיים 43

בעיית ה"טוב" במשנתו של הרמב"ם. עיון, 38 (תש"ן/1989), 183–298.

Howard Kreisel, *The Problem of "Good" in the Philosophy of Maimonides* (abstract p. 317–318).

עמ' 207–208: "דיברה תורה כלשון בני אדם".

- 44 רביצקי, אביעזר (1945–)
ספר המטאורולוגיקה ודרכי הפרשנות המיימונית למעשה בראשית. מחקרי ירושלים
במחשבת ישראל, ט (תש"ן), [= ספר פינס ב'] 225–250.
P. XVI–XVIII: Aristotle's *Meteorologica* and the Maimonidean Exegesis of
.Creation (summary)
- 45 רביצקי, ישראל
חידוש או קדמות העולם בתורת הרמב"ם. תרביץ 35 (תשכ"ו), 333–348; הופיע שוב
בליקוטי "תרביץ" ה: מקראה בחקר הרמב"ם. ירושלים: האוניברסיטה העברית,
תשמ"ה, עמ' 354–369.
נגד מחקרו של א' נוריאל (ראה למעלה מס' 30).
- 46 רוזנבלום, נח ח. (1915–)
הבריאה באספקלריית המלכים. פו-לט (1986) *HUCA*, LVII.
רחמן, ג.
- 47 הבריאה בזמן והפשט של הפסוק ב"בראשית" לפי הרמב"ם. מ.ת.ת. [מציון תצא
תורה] – בטאון להגות יהודית, גליון א–ב (אייר תשכ"ח), 96–97.
48 שלום, ר' אברהם בן יצחק (נפטר 1492)
נוה שלום, קושטאנטינה, רצ"ח–רצ"ט (ללא מספור עמודים); ויניציאה, של"ה (דפוס
צ'לום: ירושלים, תשכ"ז; Farnborough, 1969).
מאמר א', פרק א–טז: ידבר בחדוש העולם.
נגד בקרתו של ר' חסדאי קרשקש על תורת הבריאה של הרמב"ם ואריסטו.
מאמר ז', דרוש א', פרק ג': יבאר בו דעת ב"ר [= בראשית רבה]. בחומר ראשון. ויבאר
שדעת הרב בזה הפך דעת ב"ר.
49 שמריה בן אליא אקריטי (1275–1355)
ראה לעיל מס' 31.
- 50 Agus, Jacob Bernard (1911–1986)
Continuing Creativity in Maimonides' Philosophy. *Essays on the Occasion
of the Seventieth Anniversary of the Dropsie University* (1909–1979). Edited
by A.I. Katsch and L. Nemoy. Philadelphia: Dropsie University (c. 1979),
pp. 11–31; reprinted in his *The Jewish Quest*. New York: Ktav, 1983, pp.
149–170.
- 51 Altmann, Alexander (1906–1987)
A note on the rabbinic doctrine of creation. *JJS*, 7 (1956), 204–205. English
translation of letter by R. Ezra to R. Abraham ben Isaac, Hazan of Gerona,
in which he alludes to Maimonides.
- 52 Void.
- 53 Atlas, Samuel (1899–1977)
Solomon Maimon's treatment of the problem of antinomies and its relation
to Maimonides. *HUCA*, 21 (1948), 105–153; reprinted "with substantial
revisions in form and content" in his *From Critical to Speculative Idealism*;

- the Philosophy of Solomon Maimon*. Hague: M. Nijhoff, 1964, p. 180–218. Abstract in *PAAJR* 16 (1947), p. VIII.
- 54 Barzilay, Isaac (1915–)
Yoseph Shlomo Delmedigo (Yashar of Candia). His life, Works and Times. Leiden: E.J. Brill, 1974.
See, Index, s.v. “Maimonides,” 368.
106, 206: angels; 198: creation; 113, 209–217, providence; 284–285: mystical leanings of Maimonides.
- 55 Behler, Ernst
Die Ewigkeit der Welt; problemgeschichtliche Untersuchungen zu den Kontroversen um Weltanfang und Weltunendlichkeit im Mittelalter. I. Teil: Die Problemstellung in der arabischen und jüdischen Philosophie des Mittelalters. München: F. Schöningh, 1965. p. 53–55: Die Anordnung dieser Beweise [Die Aristotelischen Beweise für die Ewigkeit der Welt] durch Maimonides. 120–125: Der Kampf gegen die Philosophie [Kalam]. 125–128: Die Auffassung eines christlichen arabischen Theologen: Yahyā ben ‘Adī.
242–244: Moses Maimonides und Avencebrol; 254–261: Die Kritik der theologischen Argumente für die Ewigkeit der Welt durch Moses Maimonides; 262–299: Die Kritik des nesessitaristischen Weltsystems durch Moses Maimonides.
- 56 Berman, Lawrence Victor (1929–1988)
Ibn Bajjah and Maimonides; a chapter in the history of political philosophy Thesis, Hebrew University 1959. [Jerusalem: Hebrew University. 1962]. P. XVI–XXIX: Political myth and religious-social persecution. English digest of Hebrew original, p. 134–185. Mimeographed.
On the eternity of the universe.
- 57 Bertola, Ermenegildo (1909–)
La dottrina speculativa de Josef ben Jehudah Ibn Shimon. *Sefarad*, 43, no. 1 (1983), 41–73; Eng. summary, p. 74.
On his Treatise as to Necessary Existence.
- 58 Boneventura, Enzo (1891–1948)
La creazione e l’immortalita pensiero di Mose Maimonide. *La Rassegna Mensile di Israel*, 10, no. 1 (Maggio 1935), 34–41.
- 59 Burrell, David B. (1933–)
Aquinas’s debt to Maimonides. in: *A Straight Path...Essays in Honor of Arthur Hyman*. Washington, D.C.; Catholic University of America Press, 1988, p. 37–48.
- 60 Burrell, David B. (1933–)
Knowing the Unknowable G-d: Ibn-Sina, Maimonides, Aquinas. Notre

- Dame, Indiana: University of Notre Dame Press, 1986. X, 130 p.
- 61 Cohen, Hermann (1842–1918)
Religion der Vernunft aus den Quellen des Judentums Leipzig, G. Fock, 1919 (Frankfurt am Main, J. Kaufmann, 1929) p. 77.
- 62 Cohen, Hermann (1842–1918)
Religion of Reason. Out of the Sources of Judaism. Translated, with an introduction by Simon Kaplan. Introductory essay by Leo Strauss. New York: Frederick Ungs [1972], p. 61–64.
- 63 Dales, Richard C. (1926–)
Maimonides and Boethius of Dacia on the Eternity of the World. *New Scholasticism*, 56 (Sum. 1982), 306–319.
“Boethius of Dacia derived from Maimonides several of the main tenets of his *De Aeternitate Mundi*, namely: principles drawn from the natural world have nothing to do with the possibility of a supernatural creation; neither the eternity of the world nor creation *de novo* can be proved demonstratively; no argument based upon an alleged knowledge of G-d’s will is valid; Aristotle did not teach the world’s eternity as a demonstrated truth, but only as a probability; and it is better to believe articles of faith on authority than to try to establish them by arguments. (Phil Index, 1982).
- 64 Davidson, Herbert Alan (1932–)
Arguments from the concept of particularization in Arabic philosophy. *Philosophy East and West*, 18 (1968), 299–314.
P. 308–314: Al-Ghazali and Maimonides.
The concept of particularization to infer the existence of G-d and creation of the world. “In Maimonides the concept has come full circle and is employed to prove the creation of the world only after the existence of G-d had already been established on independent grounds.”
- 65 Davidson, Herbert Alan (1932–)
Maimonides’ Secret Position. In: I. Twersky, ed. *Studies in Medieval Jewish History and Literature*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1979, p. 16–40.
Pp. 19–22: Maimonides’ evaluation of the Platonic position on creation.
22–27: The relationship of the possible position on prophecy to the possible position on creation.
27–28: Maimonides’ arguments for creation.
28–30: The argument from the structure of the heavens.
30–31: The argument from the union of matter and form in the celestial spheres.
32–35: The argument from the theory of emanation.
This study was analyzed by W. Dunphy, “Maimonides’ not so secret

- position on creation," in Eric L. Ormsby, ed. *Moses Maimonides and his Time* (Washington, 1989), p. 151–172.
- 66 Davidson, Herbert A. (1932–)
The Philosophy of Abraham Shalom; a fifteenth-century exposition and defense of Maimonides.
 Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1964.
 Pp. 55–65: The creation of the World.
- 67 Davidson, Herbert Alan (1932–)
Proofs for Eternity. Creation, and the existence of G-d in Medieval Islamic and Jewish Philosophy.
 New York: Oxford University Press, 1987. xii, 428 p.
 p. 194–203: Ghazali and Maimonides;
 203–212: Additional arguments for creation in Maimonides and Gersonides.
 240–249: Maimonides' version of the proof from motion; 378–385: Maimonides and Aquinas. See index, s.v. Maimonides, p. 424.
- 68 Davis, Jay R.
Midrash in the Moreh Nebuchim. Thesis, Hebrew Union College — Jewish Institute of Religion, March, 1981. 1, 2, [1] 99 leaves.
 5–11, 16–70, 70–75: Midrash Rabbah, Genesis.
 12–15, 71–74: Midrash Rabbah, Leviticus.
 71–74: Midrash Rabbah, Ecclesiastes.
 An attempt to bring together the outstanding differences and similarities between the Midrashim and Maimonides' purposes regarding the subject of creation.
- 69 Dubois, Marcel (1920–) and Wohlman, Avital (1950–)
 L'usage de la notion Aristotélicienne de forme dans l'explication de la causalité créatrice chez Maïmonide et chez Thomas d'Aquin. *Aquinas*, 30, no. 1 (Jan-Apr 1987), 3–26 [= Avital Wohlman, *Thomas d'Aquin et Maimonide*. Paris: Cerf, 1988, p. 81–103: 347–350 (notes)]. See *supra* No. 20.
- 70 Dugat, Gustav (1824–1894)
Histoire des philosophes et des théologiens Musulmans. Paris: Masionneuve et Cie, 1878, p. 306–310.
 According to the critique of Maimonides in his *Guide*.
- 71 Duhem, Pierre (1861–1916)
Le Système du Monde; histoire des doctrines cosmologiques de Platon à Copernic. vol. 5, Paris: A. Hermann, 1917. P. 188–195: La non-éternité du Monde.
- 72 Dunphy, William B. (1926–)

- Maimonides and Aquinas on creation. A critique of their historians. *Graceful Reason Essays in Ancient and Medieval Philosophy Presented to Joseph Owens* (ed. Lloyd P. Gerson). Toronto: Pontifical Institute of Medieval Studies, 1983, p. 361–379.
- A critique of those historians surveyed by J. I. Dienstag, "St. Thomas Aquinas in Maimonidean Scholarship" *Monist* 58 (1974), 104–118; reprinted in his *Studies in Maimonides and St. Thomas Aquinas*. New York: Ktav, 1975, p. 192–206.
- "Several years ago, in a contribution to a festschrift for the noted Canadian philosopher Joseph Owens, I sought to demonstrate that all of the historians I had read who compare Maimonides and Aquinas on their respective positions on creation were dead wrong in their claims that Maimonides, unlike Aquinas, held that creation could not be demonstrated but must be accepted by faith alone. I then attempted to explain how these historians, including Gilson, Fakhry and Wolfson, went wrong. In the case of those historians who relied on modern translations of the *Guide of the Perplexed*, I was able to show that the Friedlander English version and the Munk French consistently equated creation with creation in time." W.B. Dunphy, "Maimonides' not-so-secret position on creation" in: E. L. Ormsby, ed., *Moses Maimonides and His Time*. Washington, D.C.: Catholic University of America, 1989, p. 151.
- 73 Dunphy, William (1926–)
Maimonides' not so secret position on creation. In: Eric L. Ormsby, ed., *Moses Maimonides and His Time*. Washington: Catholic University of America Press, 1989, p. 151–172.
P. 155–161: Angels and overflow (on *Guide* II, 2–12).
Mainly a critique of H. Davidson's study "Maimonides' secret position on creation" in which he seeks to prove that Maimonides seriously contradicts himself on certain vital points regarding creation.
- 74 Eisler, Moritz (1823–1902)
Vorlesungen über die jüdischen Philosophen des Mittelalter. Wien: Wallishaufer'schen Buchhandlung, 1870.
I. Abtheilung. P. 63–69: Maimonides Beweise gegen Aristoteles.
II. Abtheilung. Pp. 57–63: Die Lehre Moses, Platos und Aristoteles über Schöpfung. Beweise des letzten für Ewigkeit der Welt. Maimonides Dialektik.
- 75 Epstein, Isidore (1894–1962)
Das Problems des göttlichen Willens in der Schöpfung nach Maimonides, Gersonides und Crescas. *MGWJ*, 75 (1931), 335–347; reprinted in: S.T. Katz, ed. *Medieval Jewish Philosophy*. New York: Arno Press, 1980 (photo-

- offset without new pagination).
 "(Aus dem Englischen übertragen von R. L.)".
- 76 Epstein, Isidore (1894–1962)
The Faith of Judaism; an interpretation for our times. London: Soncino press, 1954, p. 170–184, 188–191.
 - 77 Epstein, Isidore (1894–1962)
 Problems of Revival and Adjustment. *Jewish Chronicle*, no. 3024 (June 29, 1927), p. 25.
 Maimonides on the eternity of the world (*Guide*, part II, chapter 25).
 - 78 Fackenheim, Emil L. (1916–)
 The possibility of the universe in Al-Farabi, Ibn Sina, and Maimonides. *PAAJR* 16 (1947), 39–70; reprinted in Arthur Hyman, *Essays in Medieval Jewish and Islamic Philosophy*. New York; Ktav, 1977, pp. 303–334.
 - 79 Fakhry, Majid (1923–)
 The "Antinomy" of the Eternity of the World in Averroes, Maimonides and Aquinas. *Le Muséon*, 66 (1953), 139–155; reprinted in Jacob I. Dienstag's *Studies in Maimonides and St. Thomas Aquinas*. (New York: Ktav, 1975), pp. 107–123.
 - 80 Feldman, Seymour (1932–)
 Abravanel on Maimonides' critique of the Kalam arguments for creation. *Maimonidean Studies* 1 (1990), 5–25.
 - 81 Feldman, Seymour (1932–)
 Creation in philosophy. *EJ* (E), 5 (c. 1971), 1067–1069.
 - 82 Feldman, Seymour (1932–)
 The end of the universe: a medieval debate. In: D. Novak & N. Samuelson, eds., *Creation and the End of Days. Judasim and Scientific Cosmology*. New York: Univrsity Press of America, 1986, p. 215–244.
 P. 226–227: Maimonides.
 - 83 Feldman, Seymour (1932–)
 Gersonides' proofs for the creation of the universe. *PAAJR*, 35 (1967), 113–137; reprinted in Arthur Hyman, ed., *Essays in Medieval Jewish and Islamic Philosophy*. New York: Ktav, 1977, pp. 219–243.
 - 84 Feldman, Seymour (1932–)
 Platonic Themes in Gersonides' Cosmology. *Salo Wittmayer Baron Jubilee Volume*. English section, vol. I (Jerusalem: American Academy for Jewish Research, 1974), p. 383–405. With some observations on Maimonides.
 - 85 Finestone, Sally Rena
 In the Beginning; the Philosophic Commentary. In Ibn Ezra, Maimonides and Sforino on Genesis I. Thesis, HUC-JIR, Cincinnati, 1982, leaves 59–135.

- 86 Frommann, Erhard Andreas (1722–1774)
Dissertatio philosophico-literaria que philosophemata R. quaedam Mosis Maimonidis cum recentiorum quorundam sententiis collata...ad disputandum proponunt praeses Erhardus Andreas Frommann et respondens Friedericus Ferdinandus Ulmer. Altorfii Noricorum, J. A. Hessel. [1745]. 4 p.l., 3–26p. On the *Guide*, part II, chapter 21.
- 87 Girens, M.
Controversia de aeternitate mundi. Textus antiquorum et scholasticorum collegit... Romaie: Apudaedes pont. Universitatis Gregorianae, 1933, p. 7–8, 48–55. [=Pontificia Universitas Gregoriana; textus et documenta in usum exercitationum et praelectionum academicarum. Series philosophica 6].
- 88 Goldman, Solomon (1893–1953)
The Jew and the Universe. New York and London: Harper and Brothers, 1936. P. 108–115: Creatio ex nihilo.
- 89 Goldman, Solomon (1893–1953)
El pensamiento Judío y el Universo. Buenos Aires: Editorial Israel, 1940/5701.
P. 133–141: Creatio ex nihilo.
Maimonides' criticism of Aristotle concerning creation and eternity of the world.
- 90 Goodman, Lenn Evan (1944) and Madeleine J. Goodman
Creation and Evolution: another round in an ancient struggle. *Zygon Journal of Religion and Science*, vol. 18, no. 1 (March 1983), 3–43.
Pp. 7–11: Creation verses eternity during the Middle Ages and Renaissance [and Maimonides].
- 91 Gruell, Benjamin (1868–1936)
Die Lehre vom Kosmos bei Maimuni und Gersonides. Lemberg: A. Goldman, 1901. 40 p. Dissertation, Bern.
- 92 Guttmann, Jacob (1845–1919)
Das Verhältniss des Thomas von Aquino zum Judenthum und zur jüdischen Litteratur. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht's Verlag, 1891, pp. 31–92.
P. 58–72: Die Lehre von der Schöpfung.
Reviewed by P. Beda Adhoch, *Philosophisches Jahrbuch*, vol. 5 (1892), pp. 66–70; I. Abrahams, *JQR* [o.s.], vol. 4 (1902), pp. 158–161, M. Steinschneider, *Deutsche Literaturzeitung* 50 (Dec. 12, 1891), 1813–14.
- 93 Guttman, Jacob (1845–1919)
"Die Scholastik des dreizehnten Jahrhunderts in ihren Beziehungen zum Judenthum und zur jüdischen Literatur. Breslau, M. & H. Marcus, 1902. p.

- 93–106: Albertus Magnus; seine Konntniss der...jüdischen Literatur: Maimonides; Die Lehre von der Weltschöpfung.
- 94 Haberman, Jacob (1930–)
Maimonides and Aquinas. A contemporary Appraisal, New York: Ktav, 1979.
P. 19–40: The attempted harmonization of faith and reason as illustraed by the doctrine of creation.
- 95 Hansen, Joseph (1888)
Zur Frage der Anfangslosen und Zeitlochen Schöpfung bei Albert den Grosen. *Studia Albertina. Festschrift für Bernhard Geyer*. Münster 1952, pp. 168, 172–74, 178, 179, 181–84, 187, 188. (Beiträge zur Geschichte der Philosophie und Theologie des Mittelalters. Supplement-band, IV).
- 96 Hartman, David (1931–)
A Living Covenant. New York: Free Press (a Division of Macmillan, Inc.), 1985, p. 22–23, 307.
- 97 Hayoun, Maurice-Ruben
La Philosophie et la Théologie de Moïse de Narbonne (1300–1362). Tuebingen: J.C. B. Mohr, 1989.
P. 128–133: Narboni et Maïmonide.
P. 148–157: Le commentaire narbonien du récit de la création.
- 98 Hayoun, Maurice-Ruben
Maïmonide. Paris: Presses Universitaires de France, 1987. 127 p.
P. 63–80: Adventicité ou éternité de l'universe.
- 98a Hayoun, Maurice-Ruben
L'exegese philosophique dans le Judaism Medieval. Tuebingen: J.C.B. Mohr, 1992.
p. 195–203: Eternité ou adventicité de l'univers?
p. 268–275: L'éternité du monde et Dieu.
- 99 Heller-Wilensky, Sarah (1921–)
Isaac Arama on the creation and structure of the world. *PAAJR*, 22 (1953), 131–150.
- 100 Husik, Isaac (1876–1939)
Sefer Ha-'Ikkraim; Book of Principles by Joseph Albo, critically edited...by Isaac Husik, vol IV, Part 2. Philadelphia, Jewish Publication Society of America, 1930, p. 583. s.v. Maimonides In his "General Index"
- 101 Hyman, Arthur (1921–)
Maimonides on creation and emanation. *Studies in Medieval Philosophy*, (ed. John F. Wippel) Washington, D.C.: Catholic University of America, 1987 P. 45–51.
- 102 Ivry, Alfred (1935–)

- Maimonides on creation. In: David Novak & Norbert Samuelson, eds., *Creation and the End of Days. Judaism and Scientific Cosmology*. New York: University Press of America, 1986, p. 185–213.
- 103 Kahn, Zadco (1839–1905)
 “Table des Matieres dans les trois parties du *Guide* et dans les notes qui accompagnant la traduction”. *Le Guide des Egares...* par Moïse ben Maimoun... traduit par S. Munk. Tome troisième, Paris, A. Franck, 1866, p. 491, 509. s.v. Monde; Éternité du monde.
- 104 Kellner, Menachem (1946–)
 Gersonides on the problem of volitional creation. *HUCA*, 51 (1980), 111–128.
 “Creation, like providence and prophecy, presented special problems for the medieval Aristotelians, Maimonides and Gersonides among them”.
- 105 Kellner, Menachem Mark (1946–)
 Rabbi Isaac Bar Sheshet’s responsum concerning the study of Greek philosophy. *Tradition*, 15, no. 3 (Fall 1975), 110–118.
 The famous books on physics are thus not included in this prohibition. It is still appropriate to refrain from [studying] them, in that they attempt to uproot the principles of our Holy Torah, especially the two fundamental pillars on which it rests, creation ex nihilo and Divine Providence over individual members of the human race.
 An annotated translation in which R. Isaac opposed the reading Aristotle’s *Physics*. Aristotle tried to prove the eternity of the world.
- 106 Kendzierski, Lottie H.
 The Aristotelian Physics and the Problem of Creation in the XIIIth Century. Typewritten thesis, Fordham University, 1945.
 leaves 70–79: Maimonides’ interpretation of the Aristotelian *Physics*.
- 107 Kendzierski, Lottie H.
 Maimonides’ Interpretation of the 8th Book of Aristotle’s *Physics*. *New Scholasticisms*, 30 (Jan 1956); 37–48.
- 108 Klein-Braslavy, Sara
 The creation of the world and Maimonides’ interpretation of Genesis IV. In: S. Pines & S. Yirmiyahu Yevel, eds., *Maimonides and Philosophy. Papers Presented at the Sixth Jerusalem Philosophical Encounter, May 1985*. Dordrecht/Boston/Lancaster: N.Y. Nijhoff, 1986, p. 65–79. “In this article I show that the analysis of two central themes of Maimonides’ Bible exegesis: 1) Maimonides’ interpretation of the verb *Bara* in Genesis I, 1. 2. Maimonides’ interpretation of the stories about Adam in Genesis 1–5 leads us to the conclusion that Maimonides behaved in the issue of the creation of the world as a skeptic who maintains *epoche*, abstains from judging a

- matter which he is not able to decide philosophically (*Philosophers Index*, xxi. 1987).
- 109 Kogan, Barry S.
The problem of creation in late medieval Jewish philosophy. In: *A Straight Path...Essays in Honor of Arthur Hyman*. Washington, D.C.: Catholic University of America, 1988, p. 159–173.
- 110 Kogan, Barry S.
Response. In: D.B. Burrell & B. McGinn, eds. *God and Creation: an Ecumenical Symposium*. University of Notre Dame Press, 1990, p. 147–153.
On Tamar Rudavsky's study "Creation and Time in Maimonides and Gersonides", *ibid.* p. 122–146.
- 111 Kravitz, Leonard S.
The Hidden Doctrine of Maimonides' *Guide for the Perplexed*. Philosophical and Religious God-Language in Tension. Lewiston, N.Y.: Edwin Mellen Press, 1988. viii, 285 p.
P. 99–154: Creation.
- 112 Kravitz, Leonard S.
A Note on Maimonides' Doctrine of Creation. [1], 10, iv, leaves. Typewritten.
- 113 Kravitz, Leonard S.
The revealed and the concealed-providence, prophecy. Miracles and creation in the *Guide*, *CCAR Journal*, Oct. 1969, p. 2–30, 79.
- 114 Lasker, Daniel J.
Aaron ben Joseph and the transformation of Karaite thought. *Torah and Wisdom...Essays in Honor of Arthur Hyman* (ed. R. Link-Salinger (Hyman)). New York: Shengold, 1992, p. 121–128.
P. 122: Creation and the physical world.
- 115 Leaman, Oliver
Moses Maimonides. London & New York: Routledge, 1990.
P. 65–84: How did God create the world.
- 116 Leibowitz, Yeshayahu (1903–)
The Faith of Maimonides. New York: Adama Books, 1987. 111 p.
"English translation by John Glueker".
P. 45–52: Knowledge of God as a Commandment.
P. 53–57: Questions and answers: Being and creation: The God of Aristotle and the God of our fathers.
- 117 Levy. Louis-Germain (1870–)
La métaphysique de Maïmonide. Dijon, Imp Barbier-Mariler, 1905.
p. 65–79: La creation.

- 118 Longpré Ephrem (1890–)
Thomas d'York et Matthieu d'Aquasparta; textes inédits sur le problème de la création. *Archives d'Histoire Doctrinale et Littéraire du Moyen Age*, I (1926–27), 273–275, 279, 280, 283–284.
- 119 Luby, Barry Jay
Maimonides and Spinoza: their sources, cosmological metaphysics, and impact on modern thought and literature. [Salamanca]: Anaya; New York: Las Americas, 1973.
Pp. 61–71: The relation between the Absolute and relative in Maimonides and Spinoza. The universe, man, and nature; 61–66: the vision of the universe; 66–71: The concept of man.
- 120 Malino, Jonathan W. (1945–)
Aristotle on eternity: Does Maimonides have a reply? In: Shlomo Pines & Yirmiyahu Yovel, eds., *Maimonides and Philosophy. Papers Presented at the Sixth Jerusalem Philosophical Encounter*, May 1985. Dordrecht/Boston/Lancaster: Martinus Nijhoff Publishers, 1986, p. 52–64.
- 121 Malino, Jonathan Wolf (1945–)
Maimonides' Guide to the Perplexities of Creation. Master's thesis, Hebrew Union College, New York. N.Y., March, 1979. [1] iii, 98 leaves.
- 122 Malino, Jonathan Wolf (1945–)
Scientific cosmology and creation. In: D. Novak & N. Samuelson, eds., *Creation and the End of Days. Judaism and Scientific Cosmology*. New York: University Press of America, 1986, p. 157–183. (Academy for Jewish Philosophy U.S. Proceedings of the 1984 Meeting).
The author begins with an analysis of Maimonides' confrontation with Aristotelian cosmology, which posited the eternity of the universe.
- 123 Mark, A[braham] J.
Die vier Postulate bei Moses Maimonides im "More-Nebukim: und bei Ahron b. Elia im "Ez-Chaim". Sinai. Anuar de Studii Judaice (Bucuresti), I (1928), 25–30.
- 124 Melhan, Francies X.
Efficient causality in Aristotle and St. Thomas, Dissertation, Catholic University of America, Washington, Catholic University of America Press, 1940, p. 255.
- 125 Michel, Anton
Die Kosmologie des Moses Maimonides und des Thomas von Aquino in ihren gegenseitigen Beziehungen, *Philosophisches Jahrbuch*, vol IV, Heft 4 (Oct 1891), p. 387–404; vol V, Heft 1 (Jan 1892), p. 12–25.
Against Joël's emphasis concerning the influence of Maimonides on

- Thomas Aquinas about the eternity of the universe.
- 126 Neumark, David (1866–1924)
Geschichte der jüdischen Philosophie des Mittelalters, I. Band, II. Buch: Materie und Form. Berlin, George Reime, 1907.
 p. 441–445: Die Beweiss der Mutakellimum für die Weltschöpfung. Maimunis Einwände.
 - 127 Niewönnner, Friedrich (1941–)
Veritas sive Varietas. Lessings Toleransparabel und das Buch Von den drei Beträgern. Heidelberg: Verlag Lambert Schneieer, 1988.
 P. 169–170: “Die Farbe des Rings”.
 Frederick II Barbarosa, on Maimonides’ examination of a passage from the Pirke de-Rabbi Eliezer in reference to creation (MN II, 26).
 - 128 Reines, Alvin J. (1926–)
 Time and eternity. *EJ*, 15 (c. 1971), 1142–1143.
 - 129 Roche, William Joseph
The problem of attributes of creation and of the existence of God in Moses Maimonides and Thomas Aquinas. Typewritten Ph.D. Thesis, Harvard Univ. 1935. Abstract, Harvard University Summary of Thesis, 1935; Harvard University Press, 1937, p. 349–352.
 - 130 Rohner, Anselm
 Das Schöpfungsproblem bei Moses Maimonides, Albertus Magnus und Thomas von Aquin. Ein Beitrag zur Geschichte des Schöpfungsproblems im Mittelalter, von dr. p. Anselm Rohner, o. pr. Münster I. W., Aschendorff, 1913. XII, 140 p. (Added t.-p.: *Beitraege zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters*. Texte und Untersuchungen .. Bd. xi. Heft. 5).
 - 131 Rudavsky, Tamar
 Creation and Time in Maimonides and Gersonides. In: D.B. Burrell & Bernard McGinn, eds., *God and Creation*; An Ecumenical Symposium. Notre Dame Press, 1990, p. 122–146.
 - 132 Rudavsky, Tamar M.
 The theory of time in Maimonides and Crescas. *Maimonidean Studies*, I (1990), 143–162.
 - 133 Schechterman, Deborah
 Maimonides and Immanuel of Rome—allusions on the “Guide” and their interpretation. In: J. Pelaez del Rosal, ed., *Sobre la Vida y Obra de Maimonides*, I Congreso Internacional Almendro, 1991, p. 511–521.
 Maimonides and Immanuel on creation; based on unpublished manuscripts by Immanuel.
 - 134 Schmiedl, Adolf (1821–1913)
Studien ueber Juedische, Insonders Juedisch-Arabische Religionsphilosophie,

- Wien, Herzfeld and Bauer, 1869.
P. 89–128: Creation ex nihilo.
- 135 Schreiner, Martin Mordechai (1863–1926)
Der kalam in der juedischen Literatur. *Bericht ueber d. Lehranstalt f. die Wissenschaft des Judenthums in Berlin*. 13 (1895).
P. 42–61: Maimonides: reprinted in his *Gesammelte Schriften*. Hildesheim: G. Olms, 1983.
- 136 Seeskin, Kenneth (1947–)
Jewish Philosophy in a Secular Age. Albany, N.Y.: State University of New York Press, 1990.
P. 71–98: Miracles and creation.
- 137 Singer, Charles (1876–1960) and Dorothea (1882–1964)
The Jewish factor in Medieval thought. *The Legacy of Israel* (ed. E.R. Bevan and C. Singer) Oxford: Clarendon Press, 1927, p. 263.
- 138 Sirat, Colette (1934–)
History of Jewish Philosophy in the Middle ages. Cambridge University Press, 1985.
P. 171–172, 188–192, 241, 305, 307, 337: On creation and eternity.
- 139 Spinoza, Benedict Baruch (1632–1677)
Tractatus Theologico-Politicus, Chapter 7.
- 140 Staub, Jacob J.
The Creation of the World According to Gersonides. Chico, Calif.: Scholars Press, 1882. See index, p. 402, 412, s.v. Maimonides.
- 141 Staub, Jacob J.
Gersonides and contemporary theories on the beginning of the universe. In: David Novak & Norbert Samuelson, eds., *Creation and the End of Days. Judaism and Scientific Cosmology*. New York: University Press of America, 1986, p. 245–259. “Based upon his book The Creation of the World According to Gersonides.”
- 142 Staub, Jacob J.
Maimonides and Gersonides on the Purpose of the Supralunar World. *Proceeding of the Eighth World Congress of Jewish Studies*, Jerusalem, Aug. 16–21, 1981, Division C. Jerusalem: World Union of Jewish Studies, 1982, pp. 53–57.
- 143 Strauss, Leo (1899–1973)
Philosophy and Law. Essays Toward the Understanding of Maimonides and his Predecessors. Translated from the German by Fred Bauman. Philadelphia: Jewish Publication Society, 1987. P. 59–78: The legal grounding of philosophy: The commandments to philosophize.
- 144 Weill, Michel A. (1814–1889)

- De l'existence de Dieu démontrée par la création [premier dogme]. In his *Le Judaïsme; see Dogmes et sa Mission*. Première partie: Théodicée, Paris: A. Franck, 1867, p. 100–107.
- 145 Weill, Michel A. (1814–1889)
Le dogme de l'éternité d'après l'école théologique: Maïmonide. In his *Le Judaïsme; ses Dogmes et sa Mission*. Première partie: Théodicée. Paris: A. Franck, 1867, p. 300–304.
- 146 Wieland, Georg
Die Gottesbeweise des Moses Maimonides und die Ewigkeit der Welt. *Philosophisches Jahrbuch im Auftrag der Goerres-Gesellschaft*, 82, no. 1 (1975), 72–89.
- 147 Wilensky, Sarah Heller (1921–)
Isaac Arama on the creation and structure of the world. *PAAJR*, 22 (1953), 131–150.
- 148 Wohlman, Avital (1950–)
Thomas d'Aquin et Maïmonide. Un Dialogue Exemplaire. Paris: Les Éditions du Cerf, 1988.
P. 23–50: Commencement et création.
25–26: Critique des interprétations d'Aristotle.
28–33: Leur réfutation par Maïmonide et Thomas
35–36: Les réserves d'Aristotle lui-même sur l'éternité du monde.
42–46: Le commencement du monde et la raison.
P. 81–103: L'usage de la notion Aristotélicienne de forme dans l'explication de la causalité créatrice chez Maïmonide et chez Thomas d'Aquin.
96–98: L'image de l'épanchement chez Maïmonide.
103: Aristotélisme et néoplatonisme chez Maïmonide et Thomas d'Aquin.
- 149 Wolfson, Harry Austryn (1887–1974)
[Arguments for Creation in Maimonides] In his *The Philosophy of Kalam*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1976, pp. 383–385; 387–388; 402; 425–428; 431–434; 443–444; 449–465.
- 150 Wolfson, Harry Austryn (1887–1974)
Crescas' Critique of Aristotle, Cambridge: Harvard University Press, 1929, p. 679–680.
- 151 Wolfson, Harry Austryn (1887–1974)
The Kalam arguments for creation in Saadia, Averroes, Maimonides and St. Thomas *Saadia Anniversary Volume* (New York: American Academy for Jewish Research, 1943), pp. 197–245.
A completely revised and enlarged version of the above under the title “Arguments for creation”, appeared in his *The Philosophy of the Kalam* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1976), pp. 373–455, in

which the section on Thomas was omitted and appeared as a separate chapter (Pp. 455–465).

- 152 Wolfson, Harry Austryn (1887–1974)

The meaning of Ex Nihilo in the Church Fathers, Arabic and Hebrew philosophy and St. Thomas. *Medieval Studies in Honor of Jeremiah Davis Matthias Ford*, Cambridge, Harvard University Press, 1948, pp. 355–370; offset reprint in his *Studies in the History of Philosophy and Religion*. vol. 1, Cambridge: Harvard University Press. 1973, p. 207–221. p. 363–366 [p. 214–218]: Maimonides.

- 153 Wolfson, Harry Austryn (1887–1974)

The Philosophy of Spinoza, vol. I. Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1934.

P. 98, 100–103, 401; Pp. 362–369: Eternity. vol. II, p. 15–16: Creation.

- 154 Wolfson, Harry Austryn (1887–1974)

The Philosophy of the Kalam. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1976.

P. 455–465: The Kalam arguments for creation in Albertus Magnus, Thomas Aquinas, and Boneventura. "Of all the works we have quoted as containing Kalam arguments for creation only Maimonides' Moreh Nebukim and Averroes' Long Commentaries on Aristotle were translated into Latin. When, therefore, we find that some of these arguments are included by Albertus Magnus, Thomas Aquinas, and Boneventura among the arguments quoted by them as having been advanced in proof of creation, we have to examine the relation of these arguments to the corresponding arguments quoted by Averroes and Maimonides" (p. 455–456).

Pp. 383–385; 387–388; 402; 425–428; 431–434; 443–444; 449–465: [Arguments for creation in Maimonides].

- 155 Wolfson, Harry Austryn (1887–1974)

The Platonic, Aristotelian and Stoic Theories of Creation in Hallevi and Maimonides. *Essays in Honor of J.H. Hertz*. London: E. Goldston [1943], p. 427–442; [= *Studies in the History of Philosophy and Religion*, I, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1973, p. 234–249].

- 156 Worms, Moses (1864–)

Die lehre von der Anfangslosigkeit der Welt bei den mittelalterlichen arabisch in Philosophen des Orients und ihre Bekämpfung durch die arabischen Theologen (Mutakallimun). Munster, 1900, p. 41–47.

Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters. Band III.